עין משפט נר מצוה

מח א ב מיי' פ"ד מהל' מעילה הלכה יח:

תוספות

ה"ג רבינו שמואל וליתני קדושות ול"ג ואין קדושות דמשמע דפריך וליתני בסיפא דאינה קדושה ואדרבה בסיפא קדושה טפי דאין להם פדיון היינו דאין מועיל להן פדיון כדקאמר בסמוך אלא גרסינן וליתני קדושות ותו לא ואריפא פריך ור"י [פירש] דשפיר גרסינן ליה ותרוויהו קיימי ארישא ופריך הכי וליתני הרי אלו קדושות אם אינם נקצצות ואינם קדושות אם נקצצו וממילא ידעינן דפשיטא דיש להן פדיון כשאר כל חרמי דמים: **איידי דבעי למיתני בסיפא אין להם פדיון.** כלומר שאין פדיון מועיל בהם דלעולם חוזרות וקדושו' כדמסיק תנא נמי רישא יש להם פדיון: **היכי נדר.** פרי"י דאי פתח כדקתני ולא נתן זמן לקצילתן א"כ אינם קצוצות ואין לך קצוצות דאינם נקצצות לסוף אלף שנים מחמת שהיא מתייבשת: **דאיכא זיקא נפישא.** וא"ת מה ענין זה לשאר נדרים דלעיל דקתני ד' נדרים התירו ור"ל משום דמהו דתימא דהשיב נדרי זריזין שאין נדר אלא לאמן דבריו שלא ינצלו ולא משום דדעתו להקדישם אם ינצלו קמ"ל דאפ"ה הוו קדושות דגמר בלבו להקדישם [שמגור] הוא שיכול להיות דמינצלן: **אין להם פדיון ולעולם.** בתמיה וכי לעולם לא יהא להם פדיון דפשיטא ליה דאין להם פדיון ר"ל שאין מועיל להם פדיון כמקדש וכאלים דאין להם פדיון: **אמר בר פדא פדאן חוזרות** וקדושות וכן לעולם עד שיקצצו. שכך ר"ל הרי הן קרבן עד שיקצצו דכל שאפדם תחזור ותחול קדושה עליהם כל שעה נקצצו פודן פעם אחת דקדושה שבהן לא פקעה בכדי אע"ג דעד שיקצצו קאמר: **עולא אמר כיון שנקצצו שוב אין פודן.** דלא הקדישן אלא עד שיקצצו דפקעה קדושה בכדי כשנקצצו ולא"ע לעולא אם [פדאן] חוזרות וקדושות או לא וי"ל דמודה דאם פדאן חוזרות וקדושות כל זמן שלא נקצצו כמו לבר פדא דמדלא פליג עליה שהרי שיטה דהש"ס משמע כן מדפריך ולעולם משמע פשיטא ליה דאין להם פדיון דקאמר היינו דאינן נתפסות פדיון דפשיטא ליה דעד שיקצצו הם קדושות וא"ת מנלן דלעולא חוזרות וקדושות וכ"ת כל' עד שיקצצו הא איצטריך לעולא לכדין לשון כשנקצצו דשוב אין פודן כדפרישית וא"כ מנ"ל דפדאן חוזרות וקדושות קודם קצילה. וי"ל דא"כ היה ליה למימר (ונדר) הרי הנטיעות האלו קרבן עד שנקצצו ולא יותר אי אומר אינם קרבן אלא עד שנקצצו ולא משמע תרתי משמע דפדאן חוזרות וקדושות קודם קצילה ומשמע נמי דלאחר קדושה פקעה קדושה מיניהו מדלא אמר הרי הן כקרבן לעולם:

ר"ן

אין להם פדיון. בגמרא מפרש היכא מ"ד דכי קתני קרבן כשהקדישן לדמי קרבן מיירי והיינו דאמר יש להם פדיון והיכא דמפרש דקונם הוא וה"ק הרי הנטיעות הללו אסורות כקרבן. וכי תימא א"כ היכי שייך בקונם פדיון י"ל דמתני' ר"מ היא דקסבר דכל היכא שהוא קונם כללי שנאסר על הכל כהקדש יש לו פדיון וכדתני לקמן בפ' אין בין המודר (דף לה.) קונם ככר זו ואכלה בין הוא בין חבירו מעל לפיכך יש לה פדיון ככר זו עלי הקדש אכלה הוא מעל חבירו לא מעל לפיכך אין לה פדיון: **גמ' וליתני קדושות.** כך הוא עיקר הגירסא. וה"פ ודאי עיקר חדושיה דתנא לומר שאע"פ שתלה קדושתן בתנאי זה של קצירה קדושה חלה עליהן ואיצטריך לאשמועינן הכי כדמפרש לקמן אם כן ליתני קדושות. וקשה לן תינח לאי דמפרשינן במתני' דקרבן דקתני כשהקדיש נטיעות לדמי קרבן עסקינן וכיון שכן כל חדושיה דתנא ליתיה אלא לאשמועינן דקדושה חלה עליהן דודאי מילתא פשיטא היא דכיון דקדושות יש להם פדיון ומש"ה פריך שפיר ליתני קדושות אבל לאידך פירושא דמפרש דבקונם ממש עסקינן מאי קפריך ליתני קדושות דלמא אגב אורחיה [תני יש להן פדיון] דסתם לן כר' מאיר דאמר קונם כללי יש לו פדיון דהא פליגי רבנן עליה לקמן בפרק אין בין המודר [שם]. ונימא לי דודאי תנא לא לאשמועינן הכא לר"מ אתא דא"כ למה ליה למתני האי דינא בקצירה לישמעינן הכי גבי קונמות דכיון דתנא איצטריך לאשמועינן דבכי האי גוונא חיילא קדושה עלייהו ברישא הוה ליה לאשמועינן הכי ולמתני קדושות וכתר הכי אי סבירא ליה כר"מ לסתום כוותיה הכא או בעלמא אבל מקמי דלישמעינן דקדושה חלה עליהן לא שייך לאשמועינן דיש להם פדיון דמשמע דפשיטא ליה דחיילא קדושתייהו עד שלא הוצרך להשמיענו אלא שיש להם פדיון ואדרבה צריכה רבה כדמפרש לקמן ומש"ה פריך וליתני קדושות. ואיכא דגרסי ליתני קדושות ואינם קדושות ולא דייקי. ומתרץ איידי דבעי למיתנא סיפא אין להם פדיון תנא נמי רישא יש להם פדיון כלומר דבסיפא לא מצי מתני ליה אין קדושות דהא ודאי קדושות עד שיקצצו וכן נמי לא מצי תני קדושות דאם כן ה"א דדינא דסיפא כדינא דרישא וליתא כדמפרש לקמן: **היכי נדר אמר רב וכו'.** פי' ליפנא קשיא ליה דקתני אם אינם נקצצות וכיון שתלה איסורן בתנאי זה היאך יחול עליהם איסור והא סופן לקצירה הן עומדות. והה"א דקשיא ליה אבל טלית אם אינה נשרפת לא קשיא ליה דטלית לאו לשריפה קיימא ואפשר שלא תשרף לעולם ומש"ה מהשתא חיילא איסורא עליה. ואיכא נסחי דגרסי בהדיא והא לקצירה קיימא: **אם כן למה ליה למימר.** כלומר דפשיטא דהוי הקדש. וכי תימא לאידך פירוש דמפרש למתני' ר"מ היא דס"ל דקונם כללי יש לו פדיון מאי קפריך למה ליה למימר אדרבה צריכה רבה לאפוקי מדרבנן לאו קושיא היא שכבר פירשתי דתנא לאו להכי איכוון אלא לאשמועינן דקדושה חלה עלייהו וכמו שכתבתי למעלה. ומפרקינן לא צריכא כגון דאיכא זיקא נפישא ואי לאו דתני במתני' דקדושה נחתא בהו ה"א דכיון דמסיק אדעתיה דלא מתנצלן ולא גמר בדעתו שיהו קרבן שאילו היה יודע שלא יקצצו לא היה מקדישן וכיון שכן הוה סליק אדעתין דלא קדישי קמ"ל: **וטלית לשריפה קיימא.** בתמיה. כלומר והיכי תלי תנאי במידי דלא שייך בה אלא ודאי בדשייך בה עסקינן כגון דאיכא דליקה: **ולעולם.** פירוש בתמיה. כלומר היאך אפשר שלא יהא להם פדיון לעולם: **אמר בר פדא פדאן חוזרות וקדושות וכו'.** כלומר כי קתני אין להם פדיון היינו כ"ז שלא נקצצו. ולאו למימרא שלא יהא להם פדיון כלל כלומר שלא יהא פדיונם נתפס בקדושתן דאם כן מאי חוזרות וקדושות אלא הכי קאמר אין להם פדיון להוציאן מקדושתן לגמרי אלא כיון דאמר עד שיקצצו הרי הוא כאומר בפירוש הרי הנטיעות האלו קרבן מעתה וקרבן לכשיפדו כל זמן שלא יקצצו ונמצא פדיונם קדוש כל שעה לפי שיוצאות הן לחולין אלא שאלתר חוזרות וקדושות: **נקצצו פודן פעם אחת ודיו.** דסבירא ליה לבר פדא שאע"פ שלא הקדישן אלא עד שיקצצו אפי' הכי כי נקצצו לא פקעה קדושתן בכדי: **ועולא אמר כיון שנקצצו שוב אין פודן.** דסבירא ליה שאין קדושתן נמשכת אלא עד אותו זמן שהקדישן אבל מאותו זמן ואילך פקעה קדושה בכדי: **וכתב הרשב"א** ז"ל דעולא לא פליג אדבר פדא אלא בלאחר שיקצצו דלבר פדא לא פקעה קדושה בכדי ולעולא פקעה אבל עד שיקצצו לכ"ע פדאן חוזרות וקדושות והיינו דקתני אין להם פדיון. וכיון שכן כתב ז"ל דמהא שמעינן לדיני ממונות שהאומר לחבירו לך חוק וקני שדה או שהא נתונה לך מעכשיו עד שאלך לירושלים וחזר וקנאה ממנו קודם שעלה לירושלים חוזר וזוכה בה מקבל שכך א"ל לעולם יהא שלך עד שאעלה לירושלים ומעכשיו ולאותו זמן שיקנה אותו ממנו נותנו לו. מיהו דוקא בדאמר ליה מעכשיו אבל לא אמר לו מעכשיו לא קני דכיון דקנינו בחזקה הוא וחזקה זו שהוא מחזיק עכשיו כבר כלתה לאחר שקנאה ממנו הוה ליה כמשוך פרה זו ולא תקנה לך אלא לאחר ל' יום דלאו לא קיימא ברשותיה לאחר ל' יום לא קני [כתובות פב.] הכא נמי כיון דאותו קנין שני לא חייל מהשתא אלא לאחר שיחזור ויקנה אותה ממנו והרי שעתא כבר כלתה חזקה זו ואי אפשר לו שיקנה. מיהו כי אמרינן דכל היכא דלא א"ל מעכשיו לא קנה דוקא בקנה בחזקה אבל בקנה בכסף אע"ג דלא א"ל מעכשיו קנה לפי ששעבוד המעות עדיין הוא קיים והוה ליה כאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום דמקודשת אע"פ שנתאכלו המעות משום דהני זוזי לאו למלוה דמו ולא לפקדון דמו וכדאיתא בפרק האומר בקידושין (דף נט.). הלכך מי שהקנה שדהו בכסף עד שילך לירושלים בין דאמר ליה מעכשיו בין דלא אמר ליה מעכשיו אי נמי בחזקה ואמר ליה מעכשיו אם חזר וקנאו ממנו קודם שעלה לירושלים חוזר וזוכה בו מקבל. מיהו הני מילי היכא שקנאו הוא אבל קנאו אחר מן הלוקח אף על פי שחזר והקנהו למוכר לא קנה לוקח דהא אתא אחר ואפקיה וכדאמר ר' יוחנן לקמן (דף ל.) לא שנו אלא שפדאן הוא אבל פדאום אחרים אין חוזרות וקדושות ומשמע ודאי דאפילו חזר מקדיש זה וקנאן מן הפודה אינן חוזרות וקדושות דהא אתא אחר ואפקיה אלו דבריו ז"ל. והחכם הגדול ר' משה קרטבי ז"ל חלק עליו ואמר דבר פדא ועולא בתרתי פליגי והא בהא תליא דמשום דסבירא ליה לבר פדא דקדושה לא פקעה לה בכדי קאמר דפדאן חוזרות וקדושות דאי לאו הכי למה ליה להאי גברא למימר עד שיקצצו אם לומר שלאחר מכאן תהא קדושתן נפקעת ממילא אי אפשר דקדושה לא פקעה לה בכדי וכיון שכן למה לא הקדישן לחלוטין ואמר עד עולם על כרחך לומר שאפילו יפדם קודם שיקצצו תחזור קדושתן עליהן הלכך כי קתני אין להם פדיון לא בא לומר שלא יהו צריכות פדיון כשיקצצו דאי אפשר דקדושה לא פקעה בכדי אלא לומר שאין

פדיון

גמרא

אין להם פדיון: **גמ'** וליתני קדושות ואין קדושות איידי דבעי למיתנא [א]סיפא אין להם פדיון תנא נמי רישא יש להם פדיון היכי נדר אמר אמימר באומר אם אינן נקצצות היום ועבר היום ולא נקצצו אם כן למה לי למימר פשיטא לא צריכא כגון דאיכא זיקא נפישא והא קתני לה גבי טלית וטלית לשריפה קיימא [אין] כגון דאיכא דליקה ה"נ דאיכא זיקא נפישא וס"ד דמסיק אדעתיה דלא מיתנצלן ומשום הכי קא נדר קמ"ל: הרי נטיעות האלו קרבן כו': ולעולם אמר בר פדא [א]פראן חוזרות (א) וקודשות עד שיקצצו נקצצו פודן פעם אחת ודיו ועולא אמר [ב]כיון שנקצצו שוב אין פודן

א"ל

רש"י

אין להם פדיון. לעולם כל זמן שלא נקצצו ואין יוצאין לחולין אלא קדושות הן שהן (ב) בקדושת הגוף לעולם ואין להם תקנה עולמית שאפילו פדאן חוזרות וקדושות דכיון דאמר עד שיקצצו אין להם פדיון לעולם כל זמן שלא נקצצו משמע דלעולם יהיו קרבן עד שיקצצו: **גמ' וליתני.** בהאי לישנא ברישא (ג) דהיכא דאמר הרי הפירות האלו קרבן [אם אינם נקצצות] קדושות ואינן קדושות קדושות דחל קדושה עלייהו ואינן קדושות דיש להן פדיון דלפי ההוא עניין דקתני סיפא הויין קדושות ואינן קדושות דאילו בסיפא דהתם דאמר עד שיקצצו הוי קדושה גמורה שהרי הן (ד) בקדושת הגוף שאין להם פדיון כל זמן שאין נקצצות אע"ג דקדושת דמים הוא ואילו כי אמר אם אינן נקצצות ליכא קדושה חמורה שהרי יש להם פדיון ולהכי כי אמר אם אינן נקצצות לענין כי אמר עד שיקצצו קדושות ואינן קדושות הן: תריץ אין הכי נמי הוה ליה למתני (ה) אלא איידי וכו': **א"כ למה ליה למימר.** דחל קדושה עלייהו כיון שעבר היום ולא נקצצו: **לא צריכא כגון דאיכא זיקא נפישא.** שמנשבת רוח קשה בעולם דמסיק אדעתיה דמיתבר להו זיקא דהיינו נקצצות וסד"א לא גמר בלבו להקדישו אלא אדעתא דמיתבר להו זיקא אמר הכי ולא נריכי פדיון דלא חל עלייהו קדושה וכחולין דמי קמ"ל דחל קדושה עלייהו דלהקדש גמור מתכוין: **[והא וכו']**. כלומר היכי מלית אמרת דאיכא זיקא נפישא והקתני לה דומיא דטלית וטלית מי קיימא לשרפה בתמיה: **אין כגון דאיכא דליקה.** ומסיק אדעתיה דלא (ו) מיתצל ולהכי קאמר אם אינה נשרפת: **הכי נמי וכו'.** וסד"א דלא מתכוין להקדש כלל כדפרשינן: **קמ"ל.** דחל קדושה עלייהו: **ולעולם.** בתמיה. מדקתני אין להן פדיון משמע שלעולם אין להם פדיון אפי' לאחר קצירה: **אמר בר פדא.** כל זמן שלא נקצצו עדיין חוזרות וקדושות: **נקצצו פודן פעם אחת ודיו.** ויצאו לחולין ושוב אינו פודן דהא חולין הן:

א"ל

מסורת הש"ס

א) [לקמן ענ. שבת ל. עירובין נח. פסחים ז: יבמות לח. קב. כתובות ל. נזיר כא: כ"ק מט. לד: כ"מ סב. סנהדרין נו. זבחים נא: חולין סח. קט: בכורות מו:].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' פדאן חוזרות וקדושות פדאן חוזרות וקדושות עד: **(ב)** רש"י ד"ה אין להם וכו' שהן בקדושת הגוף וכו' שלא נקצצו דהכי משמע: **(ג)** ד"ה וליתני וכו' ברישא היכא דאמר הרי הנטיעות האלו קרבן אם אינן נקצצות קדושות וכו' דאילו בסיפא דקאמר עד כל"ל ותיבת דהתם נמחק: **(ד)** בא"ד שהרי הן בקדושת הגוף וכו' יש להם פדיון וא"כ כי אמר אם: **(ה)** ד"ה תריץ אין וכו' למיתני הכי אלא: **(ו)** ד"ה אין כגון וכו' דלא מיתנצל ולהכי קאמר אם אינה נשרפת והכא נמי כל"ל והד"א:

◆

פירוש הרא"ש

גמרא וליתני קדושות. ה"ג ול"ג קדושות ואינן קדושות: **איידי דבעי** למיתני **סיפא** אין להם **פדיון.** דלא מצי למיתני בע"א תנא רישא נמי יש להם פדיון: **היכי** נדר. דקתני במתני' יש להם פדיון אלמא דקדשי דכיון דאמר אם אינן נקצצות ולא קבע זמן לאותה קצירה לא קדשי דע"כ סופם ליקצץ: **דומיא** דטלית וטלית לשריפה קיימא. כלומר דלפעמים בא רוח והופכו על פניו אבל טלית אינו מצוי שישרף אם לא שנפלה דליקה בעיר וכן אילן נמי מיירי שרוח סערה מנשבת וספק נפילה הוא וסד"א דליהוי נדר טעות: ולעולם. הא דאמר אין להם פדיון וכי לעולם קאמר הא עד שיקצצו קאמר: **אמר בר פדא** פדאן חוזרות וקדושות כו'. וכן לעולם עד שיקצצו כדמפרש טעמא במתני': נקצצו פודן פעם אחת ודיו. ושוב אינן חוזרות להיות קדושות דהא עד שיקצצו קאמר ומיהו פעם אחת צריך לפדותן דקדושה בכדי לא פקעה: כיון שקצצן שוב **אינו פודן.** דהא עד שיקצצו קאמר וכשנקצצו פקעה קדושתן ויצאו לחולין:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones